

Dassen en golfbanen duurzaam samen?

Golf is de laatste jaren explosief gegroeid zonder dat we ons heel expliciet hebben afgevraagd tot hoever de bomen doorgroeien. Blijven we onder de 200 banen of moet 300 makkelijk kunnen? Als je alleen naar de stijging van het aantal golfers kijkt zou een verdubbeling geen probleem moeten zijn. Alle deskundigen zijn het er echter over eens, dat alleen de stijging van het aantal golfers niet zo heel veel zegt. Over de juiste interpretatie van de groeicijfers is veel discussie. Grontmij legt als grootste ingenieursbureau, dat actief is met de aanleg van golfbanen in ieder geval een optimistisch scenario neer. Het bedrijf gaat er van uit dat voor 2020 100 extra banen ontwikkeld kunnen worden. 15 banen hiervan wil Grontmij zelf ontwikkelen. Het liefst via hun partnerschap met ANWB golf, Fortis en de Golf Management Groep (GMG). Deze ambitie heeft Grontmij recent neergelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Het vakblad "Greenkeeper" praat met een aantal leden van het golfnetwerk van Grontmij over hun visie op de markt. Onze gesprekspartners zijn: Servaes van Dusseldorp, Hans Kok en Stef van Remmen.

Auteur: Hein van Iersel

Begin dit jaar heeft een groep deskundigen uit de golfwereld, natuurbescherming en de overheid een werkconferentie te Herckenbosch gehouden om de verhouding tussen dassen en golf te bespreken. Het rapport daarover werd in opdracht van de provincie Noord-Brabant opgesteld door Arcadis. Het rapport baseert zich op Het Streekplan van Noord-Brabant (d.d. 2002), dat stelt dat golfbanen niet aangelegd en uitgebreid mogen worden in gebieden die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur en de Groene Hoofdstructuur, behalve in de GHS landbouw, subzone leefgebied struweelvogels. Ook in de AHS subzone leefgebied dassen zijn golfbanen uit den boze. Vanuit de praktijk kwa-

men steeds meer signalen dat golfbanen en dassen juist goed samen konden gaan.

Wat voor dier is de das?

De das (Latijn: Meles meles) is een nachtdier dat in groepsverband in zelf gegraven burchten leeft. In de winter rusten ze, dan verlaten ze de burcht bijna niet. Tussen januari en april worden de jongen geboren. Het dassenterritorium is 20 tot 250 hectare groot en bestaat uit meerdere burchten, verbonden door zogenaamde wissels. De das eet vooral regenwormen, emelten, engerlingen, mestkevers, fruit en graan. De das houdt van zandige, lemige bodems met een lage waterstand en voldoende dekking om zijn burcht te

bouwen, met in de nabijheid vochtige graslandpercelen, waar veel regenwormen te vinden zijn. Ook loofbospercelen met veel ondergroei zijn favoriet. Bij zijn nachtelijke tochten volgt de das graag allerlei lijnvormige landschapselementen zoals houtwallen, heggen, begroeide greppels etc. De dassen houden ook van donker. In feite bestaat een dassenleefgebied uit een netwerk van burchten, die onderling verbonden zijn door wissels/migratieroutes. Een clan dassen bezet een territorium dat uit minimaal een, maar vaak uit meerdere burchten bestaat. Vanuit die burchten ondernemen de dassen nachtelijke voedselzoektochten naar voedselgebieden die eveneens via wissels bereikt worden. Geur speelt

een belangrijke rol bij het volgens van wissels, aangezien dassen niet bijzonder goed zien. Wanneer wissels verdwijnen, gaan de verbindingen binnen en tussen territoria verloren en kunnen bijvoorbeeld voedselgebieden niet meer bereikt worden. Gebleken is dat dassenburchten soms op golfbanen voorkomen. Er zijn minstens 8 gevallen bekend van bewoonde burchten op golfbanen, verspreid door Nederland. Daar zijn ook kraamburchten bij. In Cadier en Keer werd een kraamburcht ingepast door de nieuwe golfbaan ruim om de burchtlocatie aan te leggen. De burcht bleef gewoon bewoond tijdens aanleg en na ingebruikname van de baan. Inmiddels worden de oude wissels nog steeds gebruikt en vormen waterpartijen een plek om te badderen voor dassen.

In Nederland leven momenteel 3000 dassen, vooral in Zuid-Limburg, het Veluwemassief, het Gooi, Rijk van Nijmegen, en in rivier- en stuifduinen, rivier- en beekdalen. Ook in Gaasterland en Drenthe rukt de das op. De das gaat steeds meer westwaarts. Jaarlijks worden 700 dassen doodgereden, ongeveer 25%. Uit literatuuronderzoek blijkt dat er zo goed als geen literatuur is over het effect van golfbanen

op dassen.

Golfbanen en uitwerking op dassen

Golfbanen kunnen een verstoring te weeg brengen van de wissels en daardoor de dassen verstoren in hun bewegingsvrijheid. Een golfbaan kan een versterking voor de dassen betekenen, als door aanleg van een baan meer regenwormen in het gebied komen. De fairways en driving-range moeten dan wel zo beheerd worden dat gemikt wordt op een maximale regenwormendichtheid. Dassen worden ook nog vervolgd, en er zijn aanwijzingen, onder andere van de organisatie Das en Boom, dat dassenburchten in de buurt van golfbanen minder succes hebben dan andere burchten. Gebruik van een golfbaan is neutraal gedurende de dag, mits de golfspelers minimaal 50 meter van de burcht verwijderd blijven, maar negatief door verstoring buiten de daglichtperiode (menselijke activiteit - geluid en geuren- en verlichting). Bij de inrichting kan hiermee rekening gehouden worden door de gebruiks-intensieve onderdelen van een golfbaan zover mogelijk van de burchtlocaties te plannen. Hierbij moet een afstand van minimaal 250 meter gerespecteerd worden.

Dassen en uitwerking op golfbanen

Dassen veroorzaken weinig schade op banen. De das zuigt 's nachts regenwormen uit de grasmat. Op greens is weinig schade vanwege de kunstmatige bodemopbouw. Er zit geen fauna onder de bodem van de green, de das heeft er niets te zoeken. Schade komt vooral als bij gebrek aan wormen de das emelten en engerlingen gaat eten. Hij maakt dan met zijn neus een zogenaamd snuitputje in de grasmat. Soms rolt hij de zoden meters lang op om de insecten te vinden. Dit kan alleen maar gebeuren als de emelten en

engerlingen de graswortels al hebben kapot gegeten. In zo'n geval krijgt de das vaak de schuld, terwijl de hoofdschuldige de engerlingen zijn.

Beleid provincie Noord-Brabant

Provincie Noord-Brabant wil de das graag de ruimte geven. Het herstel van de populatie is ingezet en daaraan wil men ruim baan geven. Daarom wordt de aanleg of uitbreiding van golfbanen in vochtig grasland of bos afgeraden. Bij aanleg van golfbanen in de buurt van dassenburchten worden maatregelen aanbevolen om de burcht niet te verstoren. Men wil de lijnvormige elementen in het landschap, wissels etc. zoveel mogelijk behouden en daarmee het leefgebied van de das versterken. De Flora- en Faunawet formuleert een aantal harde voorwaarden omtrent wel of niet mogelijkheid tot uitbreiding of aanleg van een golfbaan. Deze worden opgenomen in het bestemmingsplan. De provincie beveelt aan een stappenplan op te stellen, waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan het instandhouden van een zo gunstig mogelijke omgeving voor de das.

Bron: Dassen en golfbanen duurzaam samen? Naar een planologische toetsingskader voor golfbanen in dassenleefgebied. Studie verricht door Arcadis in opdracht van provincie Noord-Brabant.

Jan Beekman, namens Arcadis belangrijkste opsteller van het rapport.